

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره آموزش عمومی امر به معروف و نهی از منکر

”انسان مصلح“ استاد علی تقوی

جلسه هفتم: شیوه ها (بخش اول)

در این جلسه ان شاءالله بناست که تعدادی از شیوه ها، روش ها و مهارت های انجام

امر به معروف و نهی از منکر رو محضر شما عزیزان عرض بکنیم.

همانطور که مستحضر هستید و قبلاً گفتیم امر به معروف و نهی از منکر سه مرحله داره:

مرحله ی اول:

مرحله ی صامت هست

مرحله ی امر به معروف بدون تذکر لسانی هست

مرحله ای که با رفتار خودمون باید ناراحتیمون رو از انجام گناه به گناهکار بفهمونیم

مرحله ی دوم:

مرحله ی تذکر لسانی هست

و مرحله ی سوم:

مرحله ی اعمال زور و مرحله ی در واقع فیزیکی و یدی هست

که به اذن حکومت باید انجام بشه.

شیوه هایی که ان شاءالله در این جلسات خدمتون عرض خواهیم کرد برخیش مربوط به

مرحله ی اول تذکر صامت هست

برخی مرحله ی دوم لسانی

و برخی هم از نوع مرحله ی سوم که کمتر بهش البته خواهیم پرداخت.

برای عموم مردم مرحله ی اول، همون مرحله قلبی یا اشاره ای و رفتاری

و مرحله ی دوم کاربردش معمولاً بیشتر هست.

اولین شیوه ای که بهش اشاره می کنیم

و خیلی هم پر کاربرد و جزء مرحله ی قلبی یا همون رفتاری هست

۱. روش اشاره کردن هست

عزیزان گاهی وقتا نیاز نیست ما از زبان یا زور بخوایم استفاده کنیم،

صرفاً با اشاره ی خودمون، با رفتار خودمون، با حرکت صورت خودمون یا بدن خودمون، میتونیم

به اون خطا کار بفهمونیم که این کار شما کار ناپسندی بوده.

* گاهی وقتاً با پشت دست زدن (این یک نوع اشاره هست)

* با انگشت به دهان گرفتن،

* آبرو بالا انداختن

* و حالت اشاره کردن تعجبی

که در واقع میتونیم او رو متوجه کنیم که آقا این رفتار شما رفتار غلطیه.

* یه وقتی میشه همین رو با حالت خواهش کردن،

مثلاً یه حالتی که چهره رو اینگونه برسونیم که

" آقا لطفاً مثلاً حالا به احترام ما این کاری که میگی انجام بده "

خیلی وقتاً شما میتونید با حرکات مختلف صورت، دست و بدن،

شخص خطاکار رو با اشاره متوجه کنید که مثلاً

این رفتارش ناشایسته یا دست از این رفتارش برداره.

همین مرحله ی اشاره، مهارت های دیگه ای هم درش میشه افزود

* مثلاً آخم کردن، رو برگرداندن، اینها همه مرحله ی اشاره هست

داریم از زبان بدن یا بادی لنگوایج استفاده ی احسن میکنیم

برای اینکه با اشاره به طرف مقابلمون بفهمونیم این کار خطا هست.

روش دومی که همیشه بهش اشاره کرد باز ذیل مرحله ی اول هست، تذکر صامت هست:

۲. حذف ابزار یا حذف فرصت گناه، حذف موضوع گناه

گاهی وقتا شما می دونید که یک شخصی، اقبال زیادی داره به انجام فلان گناه!
ولی اگر وسیله ی گناه، ابزار گناه دم دستش نباشه، این خیلی دیگه پیگیر نمیشه
که حالا بره ابزار گناه رو مهیا کنه!

خُب شما میتونید خیلی راحت به طریق لطیف و ظریفی، با زیرکی خاصی،

اون ابزار گناه رو حذف کنید!

انگار که حالا گم شده یا دم دست نیست یا نمیدونیم کجا گذاشتیم!

حالا این مثلاً می تونه فرض بفرمایید:

ابزار ریسور ماهواره باشه، اون کابل ماهواره باشه، میتونه آلات قمار باشه!
میتونه اون ابزاری باشه که برای هر گناه خاصی این شخص می خواد استفاده کنه،
اون سی دی های نامناسب باشه!

ابزار گناه میتونه مفقود بشه به شکلی!

و میدونید که این شخص حالا اینقدری هم دیگه پیگیر نیست

وگو اینکه پیگیر هم باشه و بخواد بره دوباره ابزار رو مهیا کنه بیاره

باز یه زمانی این وسط استفاده شده و این زمان به هر حال میگن از این ستون به اون ستون فرجه
دیگه!

گناه به تاخیر افتاده و همین به تاخیر افتادن گناه هم تأثیر هست در کاهش گناه.

گاهی وقت ها هست که ما می تو نیم از روش:

۳. نامه و پیام یا حتی پیامک

برای امر به معروف و نهی از منکر استفاده کنیم

اینا همه تذکره صامته.

البته حالا بعضی این روش نامه رو چون نوشته هست و به واسطه ی سخن هست،

جزء مرتبه ی دوم، مرحله ی دوم هم حساب کردند.

خیلی تفاوت نداره حالا اسمش جزء کدوم مرحله باشه..

بدونید عزیزان در فضایی که همه ی مردم با هم لسانی صحبت می کنند، فضای حضوری،

معمولاً نوشته جات مکتوب بهتر جواب میده و بیشتر در قلب مخاطب اثر میذاره

شما هنوز که هنوزه می بینید در روابط بین فردی، نامه منسوخ نشده

در روابط اداری، در روابط فضای مجازی، نامه منسوخ نشده

البته در فضای مجازی بالعکسه، معمولاً اونایی که با فضای مجازی مانوسند میدونن

وئس یا فایل صوتی بهتر جواب میده، اثر گذاریش بیشتره تا نوشته ی مکتوب

چرا؟

چون فضای مجازی عموماً فضای مکتوب هست، اونجا صوت بهتر جواب میده.

در فضای حقیقی که عموماً فضای تکلمه، ناطقه، در واقع سخن گفتن به زبان هست

* گاهی وقتا اثرِ دلِیه کاغذ و نوشته میتونه خیلی بیشتر باشه *

حالا همین نوشته رو شما میتونید به اقسام مختلف تقسیم کنید.

* یه وقت هست تو موبایلتون یه پیامکی مینویسید برای

اون دوست خطاکار، اون دوستی که دچار سهل انگاری شده و گناهی انجام داده ارسال میکنید.

* یک وقت هست همین رو روی کاغذی خیلی مختصر یادداشتی مینویسید و به او میدید

* یا این یادداشت رو می نویسید در وسایل او قرار میدید،

در محل کسب او، در میز کار او، منزل او،

جایی قرار میدید که مثلاً او به موقع خودش ببینه و متوجه بشه.

*** این خوبیش اینه که رودرو تذکره داده همیشه ***

* گاهی وقتها هست طرف از خانواده ی شماست،

از نزدیکان و کسانیت که ارتباط عاطفی با شما داره، یه نامه ی مفصل برای او مینویسید.

البته اینها هر کدوم ظرافتهای خاص خودشو داره که بعضاً اشاره کردیم در دوره ها آموزشی دیگر.

شما در نامه نوشتن تا میتونید از زبان محبت استفاده کنید،

یه دفعه نرید سر اصل مطلب، یه دفعه همون اول کار نزنید تو بُرجک طرف

محبت کنید، خوبی هاشو بشمارید، ویژگی های مثبتش رو بشمارید،

به او ارج و قرب و جایگاه بدید و بعد در خلال این محبت هاتون،

یه جا اون نکته ی ظریفی که در واقع تذکرتون رو هم میتونید یادداشت بفرمایید.

شیوه ی نامه، پیام یا پیامک خیلی میتونه روش کاربردی ای باشه.

روش دیگری که میشه بهش اشاره کنم، از روش های مهم امر به معروف نهی از منکر هست

و خیلی خیلی اثرگذاره:

۴. روش تذکر مستقیم هست، تذکر رو در رو

* "آقا سلام علیکم لطف بفرمایید این صدای موسیقی رو یه مقدار کم کنید، دست شما دردنگنه."

* "آقا سلام خسته نباشید، برادر این که شما دارید به فروش می رسونید،

این می دونی حرامه فروشش ها، گناهه ها، این جوونای مردمو بیچاره میکنه، صحیح نیست"

روش مستقیم، خیلی راحت.

* "آقا ببخشید شما کرایه رو زیاد گرفتید! این مسیر کرایش اینقدر نمیشه"

و حالا اقسام گناهی که هست.

* "عزیزم اسراف نکن! برادر این چکاریه داری میکنی"

اینا تذکر مستقیم هست.

*** بدانید بزرگواران، در تذکر مستقیم که جزء مراحل لسانی و زبانی هست،

اثر گذاری عجیبی نهفته هست***

البتہ من همینجا تو پرانتز این نکته رو یادآوری کنم

مراجع عظام تقلید میفرمایند:

هنگامی که تذکر اشاره ای، رفتاری، قلبی جواب میده و مقصود حاصل میشه (اینو تو احکام گفتیم)

ما حق نداریم به مرتبه لسانی مَتَوَسَّل بشیم

و وقتی تذکر لسانی کافی و مقصود ازش حاصل میشه احتمالاً دیگه ما حق نداریم

سراغ مرتبه ی اعمال زور و گزارش به حکومت و امثال اینها بریم

لذا تا میشه الایسر فالایسر، آسانتر و آسانتر، کم هزینه تر، کم دلخوری تر

اینها رو در بحث احکام اشاره کردیم.

پس حواسمون باشه عزیزان، یکی از این روشها، روش مستقیم هست

خیلی راحت، جدی، رُک، قاطع، با ادب، با لحن نرم و زبان خوش تذکرمون رو در رو میدیم.

البته این روش یه مقداری ناراحتی ممکنه ایجاد کنه در شخص مخاطب.

مراحل اول که رفتاری بود، اشاره ای و امثال اینها،

اونها خیلی ناراحتی در شخص مخاطب ایجاد نمیکنه

اما مرحله ی تذکر لسانی تبعاً یه مقدار ناراحتی هم ایجاد خواهد کرد

ما باید سعی کنیم تا میشه این ناراحتی کم باشه، اما طبیعیت!

پس تذکر مستقیم رو از یاد نبریم.

روش دیگری که میشه بهش اشاره کرد عزیزان:

۵. روش اعلام هست.

گاهی وقتها شما می بینید که گناه علنی انجام شده در یک جمعی، جلوی اشخاصی، نه در خفا!

اینجا ما اجازه داریم که اگر لازم هست گناه رو میخوایم نهی کنیم، بصورت علنی نهی کنیم

برای نهی علنی گناه یکی از روش ها اعلام هست:

بلند بلند در یک فضایی صحبت کردن.

* مثل کسی که می ایسته یه جا اذان میگه

* یا فرض بفرمایید توی این اتوبوس های بین شهری دیدیم،

سوار میشدید یک مسافتی که اتوبوس حرکت میکنه، یک نفر بلند میشه میگه:

آقا کرایه هاتونو آماده کنید مثلاً.

یعنی اعلام، بلند بلند یک مطلبی رو گفتن.

یه وقت هست شما در یک فضایی قرار میگیرید، میبینید گناهی داره رخ میده،

بلند بلند میتونید اونجا صحبت کنید.

البته هنر میخواد، تَبَخَّر میخواد، قبلش جملات خودتونو آماده کنید،

چطور صحبتتمو شروع کنم، چطور به پایان برسونم،

چطور سعی کنم تذکره رو بصورت مخاطب عام بگم،

اون شخص خاص رو در جمع مخاطب قرار ندم.

اینها تکنیک ها و ظرافتهایی هست که واقعا جا داره اینها رو در یک کتابی

در یک مجموعه آموزشی ای جدا جدا بیایم برای هر روش ما این ظرافت هاشو بگیریم

که حالا اینها رو ان شاءالله خودتون بیشتر دقت کنید، به تجربه حاصل میشه این مهارت ها.

شما در جمع اگه خواستید با روش اعلام تذکر بدید، یدفعه اعلام نکنید که

"عزیزان دقت کنید این حسین آقا که اینجا نشسته یک شخص گناهکاریست..."

نه! این خب چه طرز اعلام کردنه!

البته اگر کار متوقف بر این بشه و لازم بشه، چاره دیگه ای جز این نباشه باید اینکارو کرد،

این هم در فقه اسلام آمده

ولی حتی الامکان تذکر به شیوه ی اعلام در واقع بصورت

"مخاطب عام و ناشناسی" انجام بشه،

معلوم نیست به کی دارم میگویم.

*یک کسی من یادمه سر جلسه ی آزمونی رفته بودیم برای سر زدن،

یکی از اون مراقبهای محترمی که بالای سر اون جلسه آزمون بود،

احساس کرد یک کسی از آزمون دهندگان داره خلاصه خطایی انجام میده،

بلند بلند یک دفعه اعلام کرد گفت که:

" به نفر حواسشو به ورَقه ی خودش جمع کنه!"

خب اون شخص خودش متوجه میشه، از این روش ها میشه استفاده کرد.

*یا شما قطار سوار میشید، موقع نماز که میشه اعلام میکنه، میگه: نمازه نماز.

اینا روشه اعلامه

حتما نباید مسئولین از این روش ها استفاده کنن،

ما مردم هم در جمع فامیل، در محل کار، در خیابان در جاهای مختلف،

ممکنه از این شیوه استفاده کنیم و خوب هم جواب بگیریم.

روش دیگری که برای امر به معروف و نهی از منکر میشه ازش استفاده کرد و خیلی هم کاربردییه :

۶. روش آسان سازی هست.

عزیزان خیلی ها دلشون با خداست،

می خوان یه کار خوبی رو انجام بدن،

می خوان از یک کار بدی دست بردارند

ولی جِسِّشو ندارن حالشو ندارن فکر می کنه این کار الان خیلی سخته!

*مثلاً میخواد روزه بگیره ها بدش نمیاد، میخواد بره هیئت، ولی حس میکنه اووه حالا تا اون هیئت ما بخوایم بریم این همه راه، حالا به ساعت ترافیک و فلان، شما خبر دارش می کنید "میگید خبر داری این مسجد خودمون هم به هیئتی برگزار میکنه، مراسمی هست، همین نزدیکه ده دقیقه راهه پاشو بریم بیایم"

حالا آب دریا را اگر نتوان کشید   هم به قدر تشنگی باید چشید

این ضرب المثل برای آسان سازی گاهی استفاده می شه.

*** یا یک بار سنگین روانی که روی دوش او هست برای انجام یک کار سخت،

شما اون رو براش آسان کنید!

*** یا واقعاً در محیط خارج به تدبیری بیاندیشید که انجام این کار براش آسون بشه.

* حال نداره بلند بشه بره مسجد سخنرانی گوش بده، سی دی اون سخنرانی رو براش میارید

* یا اینکه نه به کاری کنید بار روانی قضیه که براش سخت هست اون براش آسون بشه

* " آقا چیزی نمونده که، بابا ان شاءالله میریم اینم، میرسیم کارتم انجام میشه بر می گردیم"

حال نداره روزه بگیره حال نداره نماز بخونه:

* " آقا بلند شو یا علی نماز رو بخونیم سریع، حالا عِ نداره حالا تا مسجد نمیرسیم بریم،

دیگه فراداشو بخونیم دیگه سریع "

آسان کنیم، کم کم به تدریج این شخص به راه میاد.

روش دیگری که در امر به معروف و نهی از منکر همیشه بهش مَتَمَسِّک شد

۷. روش مجازی هست

عزیزان، تذکر مجازی یعنی تذکر مون رو به شخص دیگری بگوئیم که این گناهکار متوجه بشه.

اصطلاحاً میگن به در بگیم دیوار بشنوه!

شما با رفیقتون در رابطه با یک موضوعی صحبت می کنید برای اینکه،

اون رفیق سوم که در جمع حاضر بشنوه

" فلانی راستی نماز رو اول وقت خوندی شما امروز؟ نماز کجا بودی؟ "

ایشون نمازشو اول وقت خونده، شما هم میدونید، منظور این که

آقای دیوار، آقای شخص ثالث، شما هم بشنو که نمازت داره قضا میشه حواست نیست!

اینو بهش میگن تذکره مجازی

حتی گاهی وقتا شما تذکر مجازی رو میتونید از گوشی موبایلتون کمک بگیرید

وانمود کنید که دارید با گوشی موبایل تون صحبت می کنید

و اون تذکر رو به شخصی که پشت خط موبایل هست دارید میدید.

البته مواظب باشید اینجا فعل دروغی بر زبان شما جاری نشه

یک حالتی هست که شما وانمود می کنید، به قولی شاید گاهی توریه می کنید

که دارید با یه شخصی صحبت میکنید

و مثلاً از او میخواین که اسراف نکنه، از او میخواین که حجابش رو، ظواهر شرعی رو رعایت کنه.

در رابطه با احترام به پدر و مادر با او صحبت می کنید.

در رابطه با نماز اول وقت با او صحبت می کنید.

چون میبینید دوست شما، شخص دوم حاضر نیست که به واسطه ی او سومی متوجه بشه،

با موبایلتون وانمود می کنید، صحبت می کنید

و او هم حالا شخصی است که از اونجا عبور میکنه،

یا نشسته اونجا حضور داره او هم متوجه اشتباه خودش میشه

حُسن این روش این است که مستقیم نیست

لذا اون تندی و اون ایذاء رو، ناراحتی رو نداره،

شخص، مقابله نخواهد کرد و تندی و پرخاش معمولاً نخواهد کرد.

البته حواستون باشه اگر خواستید از تلفن همراه استفاده کنید،

خلاصه یه دفعه تلفنتون زنگ نخوره، قبلش در حالت سکوت قرار بدید.

از جمله ی روش‌های دیگر که در امر به معروف و نهی از منکر خیلی میتونه کارساز باشه عزیزان

۸. روش تبانی هست.

تبانی یعنی چی؟

شما ۱۰ تا ۱۵ شیوه ی مختلف امر به معروف و نهی از منکر رو بردارید،

هر روش رو به یه شخصی بسپارید.

*بگید آقا جان شما این احمد آقا رو با روش مستقیم امر به معروفی کن،

در رابطه با نمازش سستی میکنه!

*شما با روش هدیه دادن، یک کتاب درباره نماز بخر بهش هدیه بده

*شما با روش پیامک

*شما بزرگوار با روش حذف ابزار، زمان نماز که میشه اون فوتبال رو دیگه تعطیلش کن!

اون ابزار جایگزین حذف بشه این بیاد به سمت نماز.

*شما به شیوه ی مجازی ...

یعنی تبانی کنیم، بمب بارون کنیم گناه رو!

گناهکار رو نه ها!

حواسمون باشه، گناهکار رو نباید شخصیتش رو بمب بارون کنیم، گناه رو بمب بارون کنیم.

تبانی:

افراد مختلف،

با اتخاذ شیوه های مختلف،

شروع کنند اون شخص رو هدایت کردن.

مثل این هست که یه وقت دیدین یه ماشین سنگینی مثلاً در

یه خاک نرمی در یه گل و لایی، در یک ساحل دریایی،

مثلاً یه جایی، با تلافی داره فرو میره، داره کشیده میشه،

حُب اینجا یه ماشین میارن بوکسورش میکنه، **کافی نیست!**

یا کسی که داره غرق میشه، یک نفر میاد دستش رو دراز میکنه او رو نجات بده، **زورش نمی رسه،**

نفر دوم به کمک او میاد، نفر سوم ...

اینم همون شیوه تبانی هست:

تعداد تذکر توسط افراد مختلف با شیوه های مختلف

تاکید می کنم روی این دوتا ظرافت:

یعنی یک نفر ۱۰ بار تذکر بدهد، همش با یه روش، خیلی شاید موثر نباشه

صرفاً رفع تکلیف کرده از خودش!

اما اگر همون یه نفر به ۱۰ نفر بگه شما هم تذکر بدید، به ۹ نفر بگه شما ...

و هر کدوم از شیوه های مختلف استفاده کنند...

رمز موفقیت در تذکر لسانی یکیش اینه:

تنوع شیوه ها و تعدد افراد.

خدا ان شاءالله همه ی ما را موفق به امر به معروف و نهی از منکر بدارد

به برکت صلوات بر محمد و آل محمد

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

سایت آمرین: www.Aamerin.ir

آدرس کانال در پیام رسانهای داخلی: @aamerin_ir

صفحه اینستاگرام: aamerin_ir

کانال آپارات: aamerin